

Mimoriadne udalosti na Slovensku

Anotácia: Problematika mimoriadnych udalostí vo svetle reálnej situácie aktuálne vystupuje do popredia, nakoľko celosvetové fungovanie spoločnosti dnes odzrkadľuje vplyv a dopad konkrétnej udalosti, ktorá ovplyvňuje fungovanie štátov na celom svete. Celý rok 2020 bol ovplyvnený mimoriadnou udalosťou spôsobenou pandémiou COVID-19, ktorá ohrozila verejné zdravie. Aj práve táto skutočnosť nás núti zamyslieť sa nad možnými hrozbami pri vzniku mimoriadnej udalosti. V štúdiu sa budeme zaoberať mimoriadnymi udalosťami s prihliadnutím na aktuálny stav a ich najčastejšími formami výskytu vzhľadom na podmienky v Slovenskej republike. Autorka štúdie na základe analýzy zákonných noriem definuje pojmový aparát v súvislosti s riešenou problematikou a vyhodnotí aktuálny stav výskytu mimoriadnych udalostí v Slovenskej republike. Vedecká štúdia vychádza z čiastkovej vedecko-výskumnej úlohy (Psychosociálna podpora po mimoriadnej udalosti) - integrovanej vedecko-výskumnej úlohy „Systematika vedecko-teoretických poznatkov v študijnom odbore bezpečnostné verejno-správne služby a optimalizácia prípravy správno-bezpečnostných manažérov na Akadémii Policajného zboru v Bratislave v súlade s potrebami verejnej správy na miestnej a regionálnej úrovni“ č. 242.

Kľúčové slová: mimoriadna udalosť, krízová situácia, povodeň.

Úvod

Problematika bezpečnosti a ochrany sa stáva ústrednou témou záujmu aj pre laickú verejnosť. Možnosti ohrozenia a dopadu na spoločenské i hospodárske fungovanie pri vzniku nečakanej situácie prináša strach a obavu ľudí o stratu životných istôt a štandardu. Súčasná situácia vyvoláva všeobecný záujem o vznik mimoriadnych udalostí, nakoľko si všetci viac uvedomujeme ich dopad na celospoločenské fungovanie a riziká tým spojené. Dnes je v centre záujmu pandémia COVID-19, nemenej si však uvedomujeme ďalšie formy ohrozenia prostredníctvom vzniku mimoriadnych udalostí ako sú prírodné klimatické či antropogénne katastrofy. Neustále pribúdajúce živelné pohromy, riadené útoky teroristickými skupinami vytvárajú celospoločenské napätie a strach. Z dôvodu hustého preľudnenia niektorých miest vzniká ďalšia možnosť ohrozenia veľkého rozsahu, môže ísť o priemyselnú haváriu, prerušenie dodávky strategických surovín, únik nebezpečných látok a pod.

Ďalšou rizikovou oblasťou je doprava, v cestnej doprave je to stále rastúci rozsah kamiónovej dopravy prevážajúcej nebezpečné látky cez naše územie. Pretrvávajúce problémy sú aj v rekonštrukcii a modernizácii železničnej dopravy, potencionálnym nebezpečenstvom je aj stúpajúci počet preletov nad našim územím v medzinárodných leteckých koridoroch, ďalej potrubná doprava (preprava ropy a zemného plynu).¹

Je potrebné sa zamyslieť a odpovedať na otázky: Je mimoriadna udalosť neočakávaná a neobvyklá? Je spoločenský dopad mimoriadnej udalosti závažný? Existuje výrazné riziko ohrozenia jednotlivcov a skupín? Existuje významné riziko obmedzenia fungovania krajiny? Existuje riziko zhoršenia medzinárodnej kooperácie?

Každý štát ma na základe svojej platnej legislatívy zostavený organizovaný spôsob zásahu pre poskytovanie pomoci v stave ohrozenia. Otázka bezpečnosti, ochrany obyvateľstva, majetku a životného prostredia je dnes stále rezonujúcou problematikou viacerých rezortov, ktorých úlohou je mimoriadne udalosti riešiť. Mimoriadnu udalosť môžeme označiť za krízovú situáciu, nakoľko z hľadiska nepredvídateľnosti jej pôsobenia a intenzity sa spoločnosť ocitá v stave krízy.

¹ SUJA, M. 2008. Perspektívy rozvoja integrovaného záchranného systému do roku 2010. In: *Aktuálne otázky verejnej správy (verejnej služby) a možnosti jej ďalšieho zdokonaľovania*. Bratislava: APZ v Bratislave.

Krízová situácia je situácia, ktorá môže ohroziť alebo ohrozuje ľudské zdravie alebo môže spôsobiť škody na majetku.²

Podľa zákona č.227/2002³ je pojem krízová situácia charakterizovaný podľa dvoch rozdielnych hľadísk, a to krízová situácia vojenského charakteru, kedy je špecifikovaná ako situácia, ktorá vzniká v dôsledku ohrozenia použitia a pri použití vojenskej sily a na jej riešenie ústavné orgány môžu vypovedať vojnu, alebo vyhlásiť vojnový, výnimočný alebo núdzový stav.

Krízová situácia nevojenského charakteru predstavuje také situácie, ktoré vznikajú v dôsledku prírodných katastrof, technických i technologických havárií, ďalej sem patria situácie, ktoré vznikajú v dôsledku pôsobenia sociálnych síl bez použitia vojenskej sily a na ich riešenie môžu ústavné orgány vyhlásiť výnimočný stav, núdzový stav alebo mimoriadnu situáciu.⁴

1 Teoretické východiská problematiky mimoriadnych udalostí a vymedzenie základných pojmov

Jednotná definícia mimoriadnych udalostí v medzinárodnej terminológii neexistuje. Ide o stav, ktorý môže byť pomenovaný a definovaný rozdielne z hľadiska zákonných noriem, ktoré sú vytvorené na riešenie situácie z pohľadu potrieb rôzneho charakteru. Ide o havárie, katastrofy, krízové situácie, krízové situácie nevojenského charakteru, stav tiesne, mimoriadne udalosti, živelné pohromy a podobne. Pre všetky tieto rozdielne pojmy je spoločné to, že ide o stav, pri ktorom dochádza k ohrozeniu života, zdravia a majetku. Všeobecne však môžeme tieto situácie označiť za závažné a podcenenie ich možného rozsahu a dopadu na spoločnosť prináša veľké nebezpečenstvo. O to viac sa kladie dôraz na pripravenosť a organizovanú spoluprácu orgánov verejnej správy, nakoľko špecializovaní odborníci vedia, že je ďaleko efektívnejšia príprava ako odstraňovanie rozsiahlych škôd. Vzhľadom na potencionálne ohrozenie veľkého rozsahu vrátane možnosti šírenia choroby a zvýšenej úmrtnosti so závažným ekonomickým a sociálnym dopadom, si organizovaná príprava vyžaduje zameranie sa na také faktory, ktoré riešia pohotovosť pri formovaní, kontrole obnovy organizačných, technicko–materiálnych a z nášho pohľadu najmä personálnych kapacít v systéme rýchleho a efektívneho zásahu vzhľadom k aktuálnej situácii. Každá krajina je špecifická a mimoriadne udalosti sú priamo ovplyvnené jej geografickou polohou (hurikány, zemetrasenia, cunami). Naším **cieľom** je analyzovať výskyt mimoriadnych udalostí na Slovensku, vyhodnotiť ich frekvenciu výskytu za minulý rok na základe štatistického spracovania, a tým priblížiť formy ohrozenia v podmienkach našej krajiny. Máme záujem pri ďalšom skúmaní analyzovať ohrozenie vyplývajúce z výkonu pracovnej profesie vybraných zamestnancov verejnej správy (hasiči, policajti), ktorý pri zásahu Integrovaného záchranného systému vstupujú do situácie v prvej línii.

K posilneniu svetovej bezpečnosti pred hrozbami a rizikami v súvislosti so vznikom mimoriadnych udalostí napomáha Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) v spolupráci s jednotlivými krajinami vo vzťahu k dosiahnutiu maximálneho efektu a úžitku pri poskytovaní pomoci zasiahnutým oblastiam. Slovenská republika sa dlhodobo a systematicky venuje prevencii vo vzťahu k antropogénnym i prírodným mimoriadnym

² BADIRU, A. B. - L. Racz. 2014. Handbook of Emergency Response: A Human Factors and Systems Engineering Approach.

³ Zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

⁴ Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojenského stavu.

udalostiam, do popredia sa dostáva CBRN – ohrozenie, ide o riziká chemické, biologické i radiačno-nukleárne.

Spolupráca jednotlivých orgánov je veľmi širokým pojmom, našim zámerom je priblížiť vybrané osobitosti súvisiace so zásahom profesionálov poskytujúcich pomoc v čase pri a po hrozbe, čiže pri **mimoriadnej udalosti**.

Podrobné popísanie situácie, ktorú označujeme za mimoriadnu udalosť (ďalej už len „MU“) uvedenými všeobecnými faktormi, umožňuje uskutočniť ich metodické vyhodnotenie. Vytvára rámec na porovnanie rôznych mimoriadnych udalostí prostredníctvom jednotlivých ukazovateľov a kritérií. Umožňuje porovnať mimoriadne udalosti, ktoré vznikajú v spoločenských procesoch, v technologických procesoch aj v prírode a označiť ich spoločné menovatele. Na druhej strane umožňuje porovnanie aj rovnakých mimoriadnych udalostí, ktoré vznikli v rozdielnom prostredí a v rôznej dobe a hľadať medzi nimi spoločné ukazovatele. Spomenuté skutočnosti umožňujú hľadať účinnejšie preventívne opatrenia, ale aj najvýhodnejšie nástroje a postupy riešenia mimoriadnej udalosti. Takéto informácie napomáhajú pri pochopení podstaty MU, jej priebehu.⁵

Mimoriadna udalosť (ang. *disaster*) je situácia, ktorá sa označuje aj ako katastrofa (ang. *catastrophe*), krízová situácia (ang. *crisis situation*), nešťastie (ang. *accident*), prípadne tieseň (ang. *emergency*).⁶

V zmysle zákona o civilnej ochrane (č.42/1994 Z. z. o civilnej ochrane v z.n.p.) je na Slovensku definovaná mimoriadna udalosť ako živelná pohroma, havária, katastrofa, ohrozenie verejného zdravia II. stupňa alebo teroristický útok a na riešenie takej situácie môže byť vyhlásená mimoriadna situácia, ktorá si vyžaduje zabezpečenie postupov, nástrojov, zdrojov síl a prostriedkov krízového riadenia.

Náhle a neočakávané vzniknutú udalosť, ktorá negatívne pôsobí a ohrozuje život, zdravie prípadne i majetok označujeme ako mimoriadna udalosť.

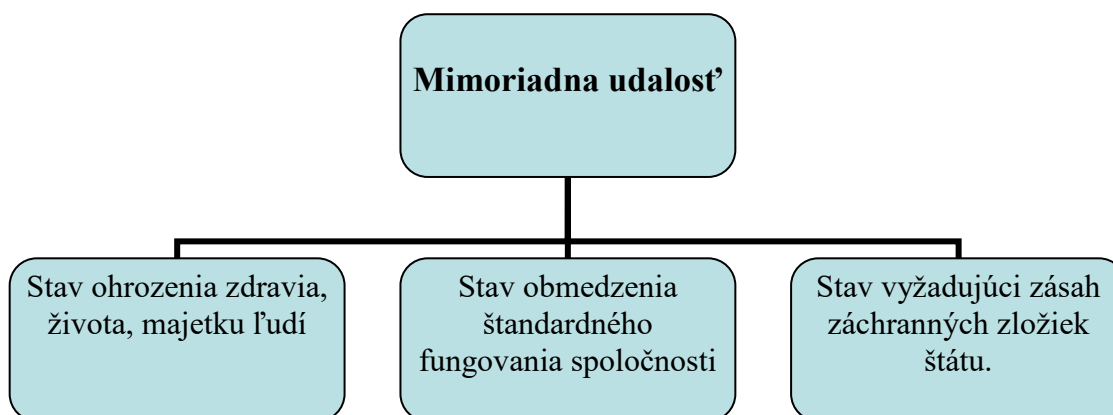
Podrobnejšie môžeme definovať mimoriadnu udalosť ako jav, dej, alebo proces, späť s neočakávaným a často s neočakávatelným zlomom, zvratom v podmienkach existencie systému, skokom v jeho kvalitatívnom vývoji, jav, vychýľujúci systém z normálnej dynamickej rovnováhy. Dochádza pri ňom k nežiaducemu uvoľňovaniu kumulovaných hmôt a energií, narušeniu informačných tokov a štruktúrnemu usporiadaniu systému. Dochádza k deštrukcii systému, k narušeniu jeho funkcie schopnosti a jeho odolnostných hraníc, jeho tvaru a obsahu doposiaľ neobvyklou, mimoriadnou intenzitou javu, deja. V teoretických prístupoch krízového manažmentu je v súčasnosti považovaný pojem „mimoriadna udalosť“ za synonymum pojmu kríza i za synonymum jedného z jej štádií, teda akútneho štádia krízy, ale tiež za konkretizovaný výraz prebiehajúcej krízy.⁷

⁵ ŠIMÁK, L. 2016. Krízový manažment vo verejnej správe. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline Fakulta špeciálneho inžinierstva.

⁶ PASTUCHOVÁ NEUMANNOVÁ, A. 2017. Vybrané kapitoly psychosociálnej práce pre záchranárov. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave,

⁷ BUZALKA, J. 2008. Krízový manažment vo verejnej správe. 1.vyd. Bratislava :Akadémia PZ v BA.

Obrázok 1 Mimoriadna udalosť

Zdroj: Autorka.

Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) je základná klasifikácia katastrof nasledovná :

- prírodno - klimatické (voda, oheň, zem, vzduch),
- antropogénne (sociálne - ekonomické): vojnový konflikt, civilizačné katastrofy.

Tabuľka 1 Klasifikácia mimoriadnych udalostí podľa WHO

Prírodné klimatické (voda, oheň, zem, vzduch)		Antropogénne (socio-ekonomické)	
		Vojnový konflikt	Civilizačné katastrofy
Tektonické (zemetrasenia) - požiare, - zosuvy, - cunami, - hladomor, - epidémie.	Topologické - povodne, - zosuvy pôdy, - lavíny.	MU vojensko - politického charakteru v období mieru: - náhodný jadrový úder, - pád jadrového nosiča, - nacionalistické konflikty, - teroristická a diverzná činnosť, - emigračné vlny.	- doprava, - priemysel, - vodné stavby, - toxické odpady, - veľké požiare, - jadrová energia.
Telurické (sopečná činnosť) - bahnotok, - sopečné povodne, - horúce sopečné mračná	Meteorologické - cyklóny, - extrémne horúčavy, sucho, - mrazy, -krupobitia a prívalové dažde.		

Zdroj: Štětina, J a kol. 2000. *Medicína katastrof a hromadných nešťastí*, s. 19.

Niektorí autori triedia mimoriadne udalosti vzhľadom na rozsah zasiahnutých osôb nasledovne:

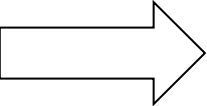
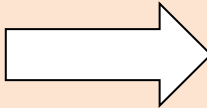
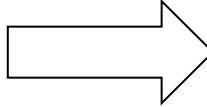

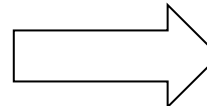

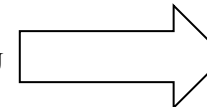
- hromadné nešťastie obmedzené – je mimoriadna udalosť, ktorá postihuje najviac 10 zranených alebo zasiahnutých, z nich minimálne jeden je v kritickom stave. Následky tejto udalosti sú riešené miestnymi zdrojmi, traumatologické plány nie sú aktivované.

➤ Hromadné nešťastie rozsiahle – je mimoriadna udalosť, ktorá má za následok náhly vznik väčšieho počtu ako 10 zranených alebo zasiahnutých. Počet zasiahnutých neprekračuje číslo 50. Nutná je aktivácia poplachových, havarijných a traumatologických plánov. Je možnosť situáciu zvládnuť regionálne.

➤ Katastrofa – je náhle vzniknutá mimoriadna udalosť veľkého rozsahu, následkom ktorej je viac ako 50 postihnutých bez rozdielu od počtu mŕtvych, ťažko zranených či ľahko zranených. Vyznačuje sa náhlym a nečakaným vznikom, býva nedostatok času na rozhodovanie a riadenie záchranných prác i nedostatok personálu a prostriedkov, hrozí vznik epidémie ⁸⁹.

Pre objektívne hodnotenie mimoriadnej udalosti je potrebné posúdiť rôzne faktory, ktoré ju popisujú.

Tabuľka 2 Faktory mimoriadnej udalosti

MIESTO PRIESTOR		GEOLOGICKÁ, GEOGRAFICKÁ, PRIEMYSLOVÁ, SOCIÁLNA, NÁRODNOSTNÁ, SÍDELNÁ LOKALIZÁCIA
ČASOVÝ FAKTOR		KONKRÉTNY ČASOVÝ ÚSEK, V KTOROM PREBIEHA DEŠTRUKČNÝ PROCES
PRÍČINA		ZDROJ A PODSTATA MECHANIZMU DEŠTRUKČNÉHO DEJA (FYZIKÁLNA, CHEMICKÁ, SOCIÁLNA A POD.)
INTENZITA		VEĽKOSŤ, SILA A INTENZITA DEŠTRUKČNÉHO DEJA – VZŤAH K ODOLNOSTI, ZRANITEĽNOSTI, SPOĽAHLIVOSTI SYSTÉMU
NÁSLEDKY		DEŠTRUKČNÉ NÁSLEDKY, STRATY NA ŽIVOTOCH, POČTY ZRANENÝCH, NEZVESTNÝCH, ŠKODY NA MAJETKU, MIERA ZNIČENIA ÚZEMIA A POD.
RIZIKOVOSŤ		HODNOTA NEBEZPEČNOSTI A ZÁVAŽNOSTI DEŠTRUKČNÉHO DEJA POĎĽA VOPRED PRIJATÝCH KRITÉRIÍ A STUPNICE
PRIPRAVENOSŤ OHROZENÉHO SYSTÉMU		POHOTOVOSŤ A AKCIESCHOPNOSŤ OHROZENÉHO SYSTÉMU; VYUŽITĚ VLASTNÉ OBRANNÉ A REŠTRIKČNÉ MECHANIZMY, PRIPRAVENOSŤ PRACOVNÍKOV

⁸BAŠTECKÁ, B. 2005. Terénny krízová práca. Praha: Grada.

⁹ŠTĚTINA, J. a kol. 2000. Medicína katastrof a hromadných nešťastí. Praha: Grada Publishing.

V systémovom vyjadrení sú riziká a ohrozenia kategórie, pomocou ktorých je možné vymedziť narušenie bezpečnosti v štáte. Riziko vyjadruje možnosť ohrozenia dôsledkami rôznych udalostí a krízových javov. Konkrétne predstavuje očakávané škody a straty (na životoch, zdraví, majetku, v ekonomike, morálke a pod.) zavinené spoločenskou situáciou, zmenou vonkajších a vnútorných podmienok, spôsobené aktivitami v konkrétnom priestore a čase.¹⁰

Podrobné delenie možných zdrojov rizík a ohrození a zároveň príčin vzniku krízových situácií uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3 Možné zdroje rizík a ohrození

P.č.	Možné zdroje rizika a ohrození	Príčiny vzniku krízových situácií
1.	Terorizmus	<ul style="list-style-type: none"> - teroristický útok na prvky kritickej infraštruktúry - politický terorizmus - náboženský terorizmus - etnický a teritoriálny terorizmus - psychologický terorizmus - bioterorizmus
2.	Extrémizmus	<ul style="list-style-type: none"> - radikalizácia - ohrozenie verejného poriadku (demonštrácia, pochody) - páchanie trestnej činnosti
3.	Organizovaný zločin	<ul style="list-style-type: none"> - šírenie psychoaktívnych látok - politické ambície extrémistov - obchodovanie s ľuďmi - daňové podvody
4.	Násilné protiprávne konanie, ktoré naruša verejný poriadok a bezpečnosť štátu	<ul style="list-style-type: none"> - konanie podujatí na celoslovenskej úrovni (kultúrne, spoločenské, politické) - protestné akcie antiglobalistov - štrajkové akcie a pochody - problematika rómskych komún - problematika verejných športových podujatí a verejných zhromaždení - riziká plynúce z ochrany objektov osobitnej dôležitosti
5.	Porušovanie režimu na štátnych hraniciach	<ul style="list-style-type: none"> - riziko protiprávneho obsadenia časti štátneho územia s násilnou zmenou štátnej hranice - príviv utečencov z krajín postihnutých konfliktom - nelegálna migrácia cudzincov cez vonkajšiu pozemnú hranicu mimo hraničných priechodov - riziko sekundárnej migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín z iných členských štátov - riziko páchania cezhraničnej trestnej činnosti - riziko prívivu utečencov z oblasti s nestabilnou vnútropolitickou situáciou
6.	Riziko vojnového konfliktu	<ul style="list-style-type: none"> - riziko napadnutia štátu (porušenie medzištátnych zmlúv, narušenie územnej celistvosti vojenskou silou, protiprávne obsadenie časti štátneho územia) - riziko vojnového stavu
7.	Civilizačné technogénne riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - požiare a výbuchy - nehody s hromadným postihnutím osôb - dopravné nehody - únik nebezpečných látok

¹⁰ LISOŇ, M. - VAŠKO, A. 2020. Hrozby a riziká - objekty spravodajského záujmu. In: *Notitiae iudiciales Academiae collegii aedilium in Bratislava*, s. 3-15.

P.č.	Možné zdroje rizika a ohrozenia	Príčiny vzniku krízových situácií
		<ul style="list-style-type: none"> - radiačné udalosti - porušenie vodnej stavby - nakladanie s jadrovým alebo rádioaktívnym materiálom - únik rádioaktívnych látok - straty a nálezy rádioaktívnych materiálov - mimoriadne radiačné udalosti na jadrových zariadeniach v zahraničí - preprava jadrových materiálov - poškodenie energetických rozvodov
8.	Civilizačné agrogénne riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - záber pôdy - ničenie pôdneho a rastlinného krytu - chemické zásahy - monokultúrne pôdohospodárstvo - biologické zásahy - genetické úpravy - mutácie
9.	Civilizačné sociogénne riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - útoky proti orgánom verejnej správy - sociálne nepokoje veľkého rozsahu - násilné protiprávne konanie - riziká uloženia nástražného výbušného systému - nelegálna migrácia veľkého rozsahu - poškodzovanie všeobecne prospešných zariadení - etnické konflikty - ideologické konflikty - náboženské konflikty
10.	Prírodné atmosférické a kozmické riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - pohyb vzduchu (vietor, víchrica, orkán) - zrážky (búrky, krupobitie, sneh) - sucho - zima - teplo - asteroidy a meteority - ionizujúce žiarenie - iné kozmické telesá
11.	Prírodné litosférické a hydrosférické riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - zemetrasenie - zosuv pôdy - snehové lavíny - kamenné lavíny - povodne a záplavy
12.	Prírodné biologické riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - mimoriadna radiačná udalosť - únik biologických agens - hromadný úhyn zvierat - nákazlivá choroba zvierat - nákazlivá choroba rastlín
13.	Riziká ohrozenia vyplývajúce z chemických, biologických a jadrových materiálov	<ul style="list-style-type: none"> - teroristický útok CBRN materiálom - teroristický útok na zariadenie vyrábajúce alebo v prevádzke používajúce CBRN (jadrová elektrárňa, chemická továrňa) - pašovanie, nelegálna výroba alebo skládka CBRN - úmyselné protiprávne používanie CBRN materiálov - úmyselná protiprávna likvidácia CBRN - únik CBRN materiálov do životného prostredia pri živelných pohromách
14.	Environmentálne riziká a ohrozenia	<ul style="list-style-type: none"> - priemyselné havárie spôsobené nedodržiavaním príslušných právnych predpisov s následkom poškodenia životného prostredia - poškodenie alebo zničenie životného prostredia

P.č.	Možné zdroje rizika a ohrození	Príčiny vzniku krízových situácií
		protiprávnym uložením odpadu - zavlečenie alebo rozšírenie nakažlivej choroby zvierat alebo rastlín vrátane chorôb prenosných na človeka - úmyselný útok spočívajúci v kontaminácii pitnej vody, vzduchu alebo potravín - úmyselné zničenie alebo poškodenie prírodných zdrojov

Zdroj: Nariadenie MV SR č. 5/2017 o plnení úloh pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení.

2 Súčasná legislatíva súvisiaca s mimoriadnou udalosťou v Slovenskej republike

Na úseku krízového riadenia v Slovenskej republike sú právne predpisy tvorené Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a ďalšími právnymi predpismi, ktorými sa riadia orgány verejnej správy, právnické a fyzické osoby v rámci problematiky prevencie a riešenia krízových javov.

Súčasná legislatíva Slovenskej republiky (SR) rozlišuje tri oblasti riešenia krízových javov.¹¹ Ide o krízové riadenie, civilnú ochranu a integrovaný záchranný systém. Pri riešení mimoriadnych udalostí sa v Slovenskej republike vychádza z nasledujúcich zákonov a právnych predpisov:

1. právne predpisy na úseku integrovaného záchranného systému:

- *Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov* pojednáva o organizácii integrovaného záchranného systému, operačnom riadení, prijme tiesňového volania a o povinnostiach jednotlivých orgánov štátnej správy a záchranných zložiek.
- *Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov* definuje a upravuje organizáciu, činnosť a pôsobnosti Policajného zboru vo veciach zabezpečenia ochrany života, zdravia a majetku, vnútorného poriadku a boja proti zločinnosti.
- *Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov* upravuje organizáciu, postavenie, úlohy Hasičského a záchranného zboru na úseku vykonávania záchranných prác pri haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach a pri ochrane životného prostredia.
- *Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov* upravuje podmienky na ochranu života, zdravia fyzických osôb, majetku a životného prostredia pred požiarmi, ustanovuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí na úseku ochrany pred požiarmi a hasičských jednotiek pri vykonávaní záchranných prác pri požiaroch, živelných pohromách a pri iných mimoriadnych udalostiach.
- *Zákon č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov* ustanovuje organizáciu, postavenie i úlohy Horskej záchrannej služby, práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb v súvislosti s bezpečnosťou osôb v horských oblastiach.
- *Zákon č. 579/2004 Z. z. o Záchrannej zdravotnej službe v znení neskorších predpisov* upravuje organizáciu záchrannej zdravotnej služby, pôsobnosti poskytovateľov zdravotnej služby, operačných stredísk tiesňového volania pri poskytovaní neodkladnej pomoci v tiesni.

¹¹ REBROŠ, M. 2015. Cezhraničná pomoc v krízových situáciách. Bratislava: APZ v Bratislave.

2. Právne predpisy na úseku krízového riadenia:

- *Ústavný zákon NR č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov* pojednáva o základných ustanoveniach (výkon štátnej moci, úloha verejnej moci, bezpečnosť, krízová situácia, ozbrojené sily a ich mobilizácia, riadenie štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu – osobitný zákon), vojne, vojnovom stave, výnimočnom stave a núdzovom stave a činnosti ústavných orgánov (Národnej rady, vlády, parlamentnej rady a bezpečnostných rád) .

- *Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov* pojednáva o orgánoch krízového riadenia, krízových štábov a ich úlohách, finančnom zabezpečení krízových situácií.

3. Právne predpisy na úseku civilnej ochrany:

- *Zákon NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov* pojednáva o úlohách, riadení a organizácii civilnej ochrany, pôsobnosti orgánov štátnej správy a obcí na úseku civilnej ochrany (ministerstva vnútra, okresného úradu v sídle kraja, okresného úradu, samosprávneho kraja a obce).

- *Vyhláška MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení neskorších predpisov* upravuje protiradiačné, protichemické a protibiologické opatrenia, prípravu plánov ochrany obyvateľstva, úlohy dopravcov a prepravcov nebezpečných látok a oblasti ohrozenia.

- *Vyhláška MV SR č. 388/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému CO v znení neskorších predpisov* upravuje systém hlásnej služby, informačnú službu CO, autonómny systém, varovné signály, varovný systém a zber, spracovanie a vyhodnotenie informácií pre potreby CO.

- *Vyhláška MV SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek CO v znení neskorších predpisov* pojednáva o riadení a vykonávaní záchranných prác, organizovaní jednotiek CO a dokumentácii na zabezpečenie záchranných prác.

Ďalšie právne predpisy pre oblasť krízového manažmentu a krízového riadenia v SR:

- *Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane SR v znení neskorších predpisov.*
- *Zákon č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách SR v znení neskorších predpisov.*

- *Zákon č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*

- *Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami.*

- *Zákon č. 414/2002 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene zákona NR SR č. 274/1993 Z. z. o výmene pôsobnosti orgánov vo veciach ochrany spotrebiteľa v znení neskorších predpisov.*

- *Zákon č. 544/2002 Z. z. o horskej záchrannej službe v znení neskorších predpisov.*

- *Zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*
- *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov.*
- *Zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe.*
- *Zákon č. 337/1998 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.*
- *Zákon č. 169/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 82/1994 Z. z. o štátnych hmotných rezervách.*
- *Zákon č. 170/2001 Z. z. o núdzových zásobách ropy a o riešení stavu ropnej núdze.*

Za významné v problematike krízových situácií a mimoriadnych udalostí považujeme *Nariadenie Ministerstva vnútra SR z 13. januára 2017 o plnení úloh pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení*, ktoré nadobudlo účinnosť 1. februára 2017 a ktoré bolo vydané na zabezpečenie jednotného postupu v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri plnení úloh pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení.

3 Najčastejšie mimoriadne udalosti v SR

V dôsledku čoraz častejšie sa vyskytujúcich prírodných a človekom spôsobených katastrof, sa štáty na celom svete začali zaoberať manažmentom rizík, ktorý identifikuje možné hrozby, ktoré ohrozujú obyvateľov, analyzuje ich a prijíma opatrenia na ochranu života, zdravia, majetku a životného prostredia.

Pre zvládnutie jednotlivých krízových javov je potrebné disponovať istými poznatkami o správaní systémov, ich funkciách a nadväznostiach. V prípade mimoriadnych udalostí (živelných pohrôm) je možné ťažko predvídať ich vznik a celkový priebeh. Z tohto dôvodu je nevyhnutná existencia špecifického druhu manažmentu, ktorý sa zaoberá práve touto problematikou, ide o krízový manažment.¹²

Medzi najčastejšie sa vyskytujúce riziká na území Slovenskej republiky patria:

- povodne (v poslednom období najmä prívalové povodne);
- zosuvy pôdy;
- snehové kalamity;
- veterné smršte;
- požiare;
- nebezpečné látky (úniky, nálezy skládky).

Dokumenty EÚ zaoberajúce sa rizikami:

- Európska bezpečnostná stratégia,
- Stratégia vnútornej bezpečnosti EÚ,
- Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy,
- Nové rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1313/2013/EÚ zo 17. decembra 2013 o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany

Niektoré dokumenty SR zaoberajúce sa rizikami:

¹² ŠIMÁK, L. 2016. Krízový manažment vo verejnej správe. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline Fakulta špeciálneho inžinierstva, 2016. 263 s.

- Operačný program Kvalita životného prostredia na obdobie 2014 – 2020 schválený uznesením vlády SR č.175 zo 16. apríla 2014,
- Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2012 schválená uznesením vlády SR č. 325 z 26. júna 2013,
- Bezpečnostná stratégia SR,
- Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy schválená uznesením vlády č. 148 z 26. marca 2014.¹³

a. Najzávažnejšie mimoriadne udalosti na Slovensku

Na stránke Ministerstva zdravotníctva SR (MZ SR) je uverejnený „Orientačný zoznam udalostí s hromadným postihnutím osôb Slovenskej republiky v posledných 10 rokoch“.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame stručný prehľad najzávažnejších mimoriadnych udalostí, ktoré sme zostavili a doplnili od roku 2004 do roku 2020.

Tabuľka 4 Najzávažnejšie mimoriadne udalosti od roku 2004 do roku 2020 v SR

Rok	Mimoriadna udalosť	Obete a zranenia
2004	Veterná smršť, Tatry	-1 mŕtvy -12 zranených
2005	Masová autonehoda D-1	-5 mŕtvych -12 ťažko zranených
2006	Havária voj. Lietadla, Maďarsko	-42 mŕtvych
2006	Baňa Nováky	- 4 mŕtvi
2007	VOP Nováky	- 8 mŕtvych, -14 ťažko zranených -30 ľahko zranených
2007	Autobus Hriňová	- 5 mŕtvych - 30 zranených
2008	Povodne, východné Slovensko	- 2 mŕtvi
2008	Nehoda slov. autobusu, Chorvátsko	- 14 mŕtvych
2008	Nehoda autobusu Student agency pri Trenčíne	-5 mŕtvych
2009	Nehoda autobusu Polomka	- 12 mŕtvych
2009	Nehoda slov. autobusu, Rakúsko	-34 zranených
2009	Festival POHODA	-1 úmrtie na mieste -39 hospitalizovaných -49 ambulantne ošetrených
2010	Zrážka vlakov v Spišskej Novej Vsi	- 3 mŕtvi - 1 ťažko zranený - 17 ľahko zranených - 12 hospitalizovaných

¹³ Prevzaté z: http://www.minv.sk/?Bezpecnostne_rizika [cit.2021-05-07]

2010	Havária autobusu v obci Dobrá Niva	- 6 ťažko ranených - 20 stredne ťažko ranených - 5 ľahko zranených - 26 hospitalizovaných
2010	Incident so streľbou v Devínskej Novej Vsi	- 8 mŕtvych - 15 zranených
2011	Vyhlásenie núdzového stavu vládou SR	Od 29.11. do 8.12. 2011
2012	Zrútenie cestného mosta v Iliašovciach	4 mŕtvi
2013	Povodne v Mestskej časti Devín	-
2014	Nehoda linkového autobusu Svätý Jur	1 mŕtvy, 27 zranených
2014	Havária autobusu na D1 pri Červeníku 6. 6. 2014	4 mŕtvi, 28 zranených
2015	Pád záchranárskeho vrtuľníka v Slovenskom raji pri obci Hrabušice	4 mŕtvi
2015	Letecké nešťastie Červený kameň	7 mŕtvych, 7 zranených
2016	Nehoda autobusu a kamiónu v Krupine 30. máj	1 mŕtvy; 10 ranených; 9 hospitalizovaných
2016	Nehoda dodávky prevážajúcej migrantov - 2 dospelí, 5 detí – Jarovce 9. júl	7 osôb hospitalizovaných z toho všetkých 5 detí
2016	Nehoda vrtuľníka záchrannej služby Stel'níky - 7. september	4 mŕtvi
2016	Nehoda kamiónu a osobného auta pri obci Cabaj Čápor – november	3 mŕtvi 1 ťažko ranený
2016	Požiar bytového domu v Dúbravke - november	1 mŕtvy 27 ranených z toho 9 hospitalizovaných
2017	Nehoda kamiónu a osobného auta pri obci Nitrica – október	7 mŕtvych 1 ľahko zranený
2018	Vražda novinára a jeho priateľky, ktorá traumatizovala celé Slovensko – 21. 2. 2018	2 mŕtvi
2019	Nehoda kamiónu a autobusu pri obci Galanta – 13.11.2019	12 mŕtvych z toho 4 deti 17 zranených a 3 v kritickom stave
2019	Výbuch plynu v bytovom dome na Mukačevskej ulici v Prešove – 6 .12. 2019	7 mŕtvych 1 osoba nezvestná
2020	Vyhlásenie núdzového stavu vládou SR v dôsledku pandémie nového koronavírusu COVID-19	od 16. 3. do 14. 6. 2020 od 1. 10. 2020 - súčasnosť

Zdroj: Prevzaté a doplnené autorkou z <http://www.health.gov.sk/?krizovy-plan-okm> [cit.2016-11-02]

V predchádzajúcej tabuľke sú spracované najzávažnejšie MU od roku 2004, ide najmä o dopravné nehody, havárie a požiare, ktoré mali za následok hromadné postihnutie osôb. Môžeme poukázať na rok 2011, kedy bol vyhlásený núdzový stav, v porovnaní s rokom 2020 bolo jeho trvanie podstatne kratšie (10 dní), nakoľko núdzový stav vyhlásený v marci v roku 2020 stále trvá.

Keďže je „povodeň“ mimoriadnou udalosťou, ktorá sa v podmienkach našej krajiny vyskytuje pomerne často, uvádzame aj nasledujúci zoznam evidovaných najzávažnejších MU tohto druhu.

Najvýznamnejšie povodne na Slovensku za posledné roky:¹⁴

1965 - Dunaj (evakuácia 53 693 obyvateľov zo 46 obcí a 3 osád a na južnom Slovensku voda zaplavila územie na ploche 104 300 ha.)

1974 - extrémna povodeň na povodí Hrona a Slanej (zaplavilo 4 650 rodinných domov, 82 km ciest, 30 km železničných tratí a približne 64 tis. ha územia.)

1997 - Povodie Moravy a Váhu

1998 - prívalová povodeň na Malej Svinke (najtragickejšia povodeň - povodňová vlna miestami dosahovala výšku až 4 m. Počas povodne prišlo o život 54 ľudí a 61 bolo zranených.)

2002 - Dunaj (100 ročná voda, 991 cm v BA)

2006 - Morava a východ SR (topenie sa snehu)

2010 - postihnuté celé Slovensko (1000 – ročná voda na Handlovke)

2011 - prívalová povodeň v Píle

2012 - ľadové povodne na Kysuciach

2013 - povodeň na Dunaji

4 Analýza mimoriadnych udalostí na Slovensku v roku 2020

Centrálne monitorovacie a riadiace stredisko Sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra SR uverejnilo štatistiku mimoriadnych udalostí za rok 2020, z ktorej uvedieme vybrané údaje vzhľadom k predmetu záujmu tejto práce.¹⁵

Rok 2020 bol označený za veľmi náročný pre všetky záchranné zložky a orgány krízového riadenia štátu a samosprávy, nielen kvôli pandémie koronavírusu. Zasahovalo sa až v 536 prípadoch mimoriadnych udalostí, čo znamená, že oproti roku 2019 je zaznamenaný nárast počtu MU o 117 prípadov. Približne tri štvrtiny týchto udalostí predstavovali povodne. Podrobnejší prehľad uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 5 Mimoriadne udalosti na Slovensku za rok 2020

	<i>Mimoriadne udalosti podľa krajov</i>								Spolu	%
	<i>Bratislava</i>	<i>B.Bystrica</i>	<i>Košice</i>	<i>Nitra</i>	<i>Prešov</i>	<i>Trenčín</i>	<i>Trnava</i>	<i>Žilina</i>		
Povodne	0	49	44	20	145	56	19	56	389	72,6
Únik nebezpečnej látky	3	2	1	4	5	3	10	0	28	5,2
Poplašná	4	0	4	0	3	1	4	0	26	4,9

¹⁴ MINV. 2015. *Posúdenie rizík Slovenskej republiky súlade s článkom 6 rozhodnutia EP a R č. 1313/2013/EÚ*. [online]. [cit. 2021.05.10]

¹⁵ MINV. 2021. [online]. [cit. 2021.02.20] Dostupný z: https://www.minv.sk/swift_data/source/images/skr-mimoriadne-udalosti-2020-prehľad.pdf

správa											
Požiar	4	1	8	4	3	2	3	0	25	4,7	
Nález neznámej látky	2	2	2	5	1	4	7	1	24	4,5	
Zosuv pôdy	0	2	0	0	4	3	1	10	20	3,7	
Iné	0	1	2	0	3	1	0	1	8	1,5	
Havarijný stav mosta – cesty	0	1	2	0	1	0	1	2	7	1,3	
Dopravná nehoda	1	0	1	0	2	0	0	1	5	0,9	
Veterná smršť	0	1	0	0	2	0	0	0	3	0,6	
Nedostatok pitnej vody	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,2	
KCHL pre inú činnosť	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	
Snehová kalamita	0	0	0	0	0	0	0	00	0	0,0	
SPOLU	14	59	64	33	170	70	45	70	536	100	
	2,6%	11,0%	11,9%	6,2%	31,7%	13,1%	8,4%	13,1%			

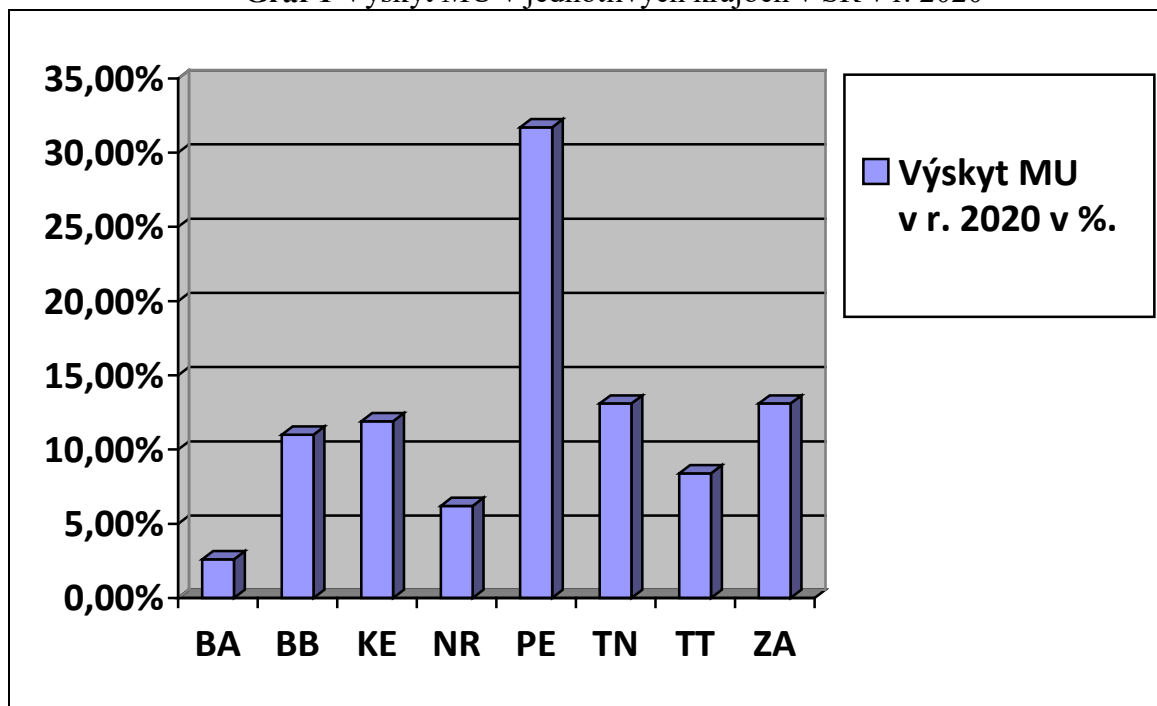
Zdroj: https://www.minv.sk/swift_data/source/images/skr-mimoriadne-udalosti-2020-prehľad.pdf; zostavené autorkou.

Tabuľka obsahuje podrobný rozpis MU, ktoré sa stali v roku 2020, MU sú rozdelené do 12 kategórií, my sme ich zoradili podľa počtu výskytu, čiže od najpočetnejších po najmenej početné. Ich poradie je nasledovné: povodne; únik nebezpečnej látky; poplašná správa; požiar; nález neznámej látky; zosuv pôdy; iné; havarijný stav mosta – cesty; dopravná nehoda; veterná smršť; nedostatok pitnej vody; KCHL pre inú činnosť; snehová kalamita. Do skupiny „povodne“ patria všetky povodňové aktivity II. a III. stupňa a tiež rozsiahle privalové dažde, ktoré viedli k rozsiahlym škodám, či k vyhláseniu mimoriadnej situácie. Do skupiny „iné“ spadá široká škála relatívne zriedkavo sa vyskytujúcich udalostí, ako napr. prepadnutie striech domov, nález nevybuchutej munície, zdravotné ťažkosti obyvateľov, úhyn rýb, kalamitný výskyt komárov, výbuch plynu.

Najviac MU bolo spôsobených povodňami - 389, čo predstavuje 72,6 % z celkového počtu MU za rok 2020. Najviac postihnutý bol Prešovský kraj (145), rovnaký počet povodní bol v Trenčianskom a Žilinskom kraji (56), v Banskej Bystrici bolo 49 povodní, v Košickom kraji 44, výrazne nižší počet bol v Nitrianskom kraji (20) a Trnavskom kraji (19), v Bratislavskom kraji nebola MU povodeň ani raz. Druhou najčastejšie objavujúcou sa MU bol „únik nebezpečnej látky“. Najviac prípadov bolo v Trnavskom kraji (10), potom Prešovskom (5) a Nitrianskom (4) kraji, trikrát sa táto MU zaznamenala v Bratislavskom a Trenčianskom kraji a najnižší výskyt bol zaznamenaný v Banskobystrickom (2) a v Košickom kraji (1). Spolu tvorili 5,2 % z celkového počtu MU za rok 2020. Mimoriadne udalosti: „poplašná správa“; „požiar“ a „nález neznámej látky“ sa vyskytli v približne rovnakom počte za rok 2020 (4,9 %, 4,7 %, 4,5 %) „Poplašná správa“ v Bratislavskom, Košickom a Trnavskom kraji sa zaznamenala rovnako, a to štyrikrát, trikrát v Prešovskom kraji a raz v Trnavskom kraji. „Požiar“ bol zaznamenaný 25-krát, najčastejšie v Prešovskom kraji (8), štyrikrát Bratislavskom a Nitrianskom kraji, potom v Prešovskom a Trnavskom kraji (3) a nakoniec v Trenčianskom (2) a Banskobystrickom kraji (1). Najčastejšie „nález neznámej látky“ bol hlásený v Trnavskom (7) a Nitrianskom kraji (5), potom v Trenčianskom kraji (4), v Bratislavskom, Banskobystrickom a Košickom kraji rovnako (2) a v Prešovskom a Žilinskom kraji rovnako (1). „Zosuv pôdy“ ako MU sa najčastejšie zaznamenala v Žilinskom kraji (10), potom v Prešovskom (4) a Trenčianskom kraji (3), dvakrát bola

zaznamenaná v Banskobystrickom kraji a raz v Trnavskom kraji. „Zosuv pôdy“ bol teda zaznamenaný 20-krát, čiže 3,7 % z celkového počtu MU za rok 2020. Ďalšie MU sa objavujú už v menších číslach, v skupine „iné“ bolo zaznamenaných celkovo 8 prípadov, v Prešovskom (3) a v Košickom kraji (2), v Banskobystrickom, v Trenčianskom a Žilinskom kraji boli zaznamenané raz. „Havarijný stav mosta - cesty,“ sa najčastejšie vyskytol v Košickom a Žilinskom kraji, a to dvakrát, v Banskobystrickom, Prešovskom a Trnavskom kraji raz. „Dopravná nehoda“ ako MU sa v roku 2020 zaznamenala celkovo päťkrát, čiže 0,9 % z celkového počtu MU. V Prešovskom kraji bola zaznamenaná dvakrát a raz v Bratislavskom, Košickom a Žilinskom kraji. „Veterná smršť“ bola zaznamenaná v dvoch prípadoch v Prešovskom kraji a raz v Banskobystrickom kraji, „nedostatok pitnej vody“ bol zaznamenaný v roku 2020 raz a to v Prešovskom kraji. „KCHL pre inú činnosť“ a „snehová kalamita“ v roku 2020 nebola zaznamenaná vôbec.

Graf 1 Výskyt MU v jednotlivých krajoch v SR v r. 2020

Zdroj: Zostavené autorkou.

V grafe 1 sme znázornili množstvo nahlásených mimoriadnych udalostí celkovo podľa jednotlivých krajov v SR, údaje vyjadrujú množstvo v percentách. Zaznamenané informácie zrekapitulujeme. Z grafu je zrejmé, že najviac vyskytujúcich a nahlásených MU v roku 2020 sa udialo v Prešovskom kraji, a to 31,7 %. Vo všetkých ostatných krajoch bol výskyt MU zaznamenaný v podstatne nižších číslach. V Trenčianskom a Žilinskom kraji bol zaznamenaný rovnaký výskyt nahlásených MU a to 13,1 % z celkového počtu MU v roku 2020. V Košickom kraji bolo 11,9 %, v Banskobystrickom 11,0 %, v Trnavskom 8,4 % a v Nitrianskom 6,2 % z celkového počtu MU. V Bratislavskom kraji bolo najmenej zaznamenaných MU, a to 2,6 % z celkového počtu MU za rok 2020 v SR.

Vzhľadom k najpočetnejšej skupine MU, sme sa rozhodli bližšie priblížiť niektoré informácie v tejto súvislosti, čiže ide o MU „povodeň“.

Mieru ohrozenia a nebezpečenstva povodne určujú stupne povodňovej aktivity, ktorá je vyjadrená určitými vodnými stavmi alebo prietokmi vo vodných tokoch a na vodných stavbách. V povodňových plánoch sú pôvodne určené tri stupne povodňovej aktivity, III

stupeň špecifikuje najväčšie ohrozenie povodňou. Nasledujúca tabuľka znázorňuje výskyt povodňových aktivít II. a III. stupňa za rok 2020 v jednotlivých krajoch.¹⁶

Tabuľka 6 Počet prípadov II. a III. stupňa povodňovej aktivity za rok 2020 v krajoch SR

Kraj	II. stupeň povodňovej aktivity	III. stupeň povodňovej aktivity
Banskobystrický	48	35
Bratislavský	0	0
Košický	50	35
Nitriansky	11	10
Prešovský	155	84
Trenčiansky	58	33
Trnavský	11	10
Žilinský	55	43
Spolu	388	250

Zdroj: https://www.minv.sk/swift_data/source/images/skr-mimoriadne-udalosti-2020-prehľad.pdf
(zostavené autorkou)

V tabuľke 6 sú uvedené počty vyhlásených jednotlivých stupňov povodňovej aktivity (ďalej už len „SPA“), konkrétne II. a III. v jednotlivých krajoch v SR. Celkovo, počet vyhlásených povodňových aktivít II. stupňa v roku 2020 v SR bol 388. Celkový počet vyhlásených SPA III. stupňa bol 250. Môžeme vidieť, že najčastejšie sa tento jav objavil v Prešovskom kraji, a to 155-krát II. SPA a 84-krát III.SPA. V Žilinskom kraji bol vyhlásený II. SPA 55-krát a III. SPA 43-krát. V Trenčianskom kraji bol vyhlásený II. SPA 58-krát a III. SPA 33-krát. Podobne na tom bol aj Košický kraj, kde bol II. SPA zaznamenaný 50-krát a III. SPA 35-krát. Nasleduje Bratislavský kraj, kde bol II. SPA zaznamenaný 48-krát a III. SPA 35-krát. Nitriansky a Trnavský kraj boli na tom úplne rovnako, II. SPA bol zaznamenaný 11-krát a III. SPA 10-krát. Počas celého roka 2020 v Bratislavskom kraji nebol evidovaný vyhlásený žiaden stupeň povodňovej aktivity.

Záver – námety do diskusie.

Okrem hospodárskych a spoločenských problémov sa čoraz viac ľudstvo stavia do pozície samozničiteľa. Oblasť rizík a ohrození ľudstva sa postupne dostáva do nových dimenzií. Prírodné mimoriadne udalosti sa vo svojich účinkoch dynamicky spájajú s negatívnymi dopadmi havárií a nešťastí spôsobených človekom. Existencia súčasných rizík a možných mnohých katastrof môžu v budúcnosti viesť k rozsiahlym negatívnym zmenám na Zemi, ktoré by mohli mať nezvratný charakter. Experti z rôznych vedných odborov sa čoraz častejšie snažia nájsť cestu, ako zamedziť vzniku negatívnych udalostí a minimalizovať ich nepriaznivý dopad. Tradičný pohľad pri posudzovaní krízových javov sa čoraz viac stráca, t. j. rozdeľovanie na vnútroštátne a medzinárodné. Nielen politické, technologické a ekologické krízy majú mnohokrát globálny charakter, prípadne okrajovo zasahujú územie susedného štátu. S touto otázkou bezprostredne súvisí aj nadnárodný charakter ekonomických

¹⁶ MINV. 2021. [online]. [cit. 2021.02.20] Dostupný z: https://www.minv.sk/swift_data/source/images/skr-mimoriadne-udalosti-2020-prehľad.pdf

a finančných transakcií, okrem toho napríklad terorizmus má v súčasnosti jednoznačne nadnárodný charakter.¹⁷

V rôznych krajinách sa formy a miera výskytu jednotlivých mimoriadnych udalostí líši. Je to ovplyvnené najmä geografickými podmienkami v prípade prírodných MU. Z toho vyplýva, že každá krajina by sa mala zaoberať mimoriadnymi udalosťami z pohľadu ich reálne možného vzniku. V podmienkach Slovenska sa mimoriadne udalosti ako hurikány, cunami, tornáda a pod. nevyskytujú. Preto nás ani hĺbkové skúmanie spomínaných skupín MU nezaujímalo. Pre našu krajinu sú typické isté formy mimoriadnych udalostí, a to: povodne (v poslednom období najmä privalové povodne); zosuvy pôdy; snehové kalamity; veterné smršte; požiare; nebezpečné látky (úniky, nálezy skládky). Problematikou vzniku MU, ich intenzitou, formami, dopadom, možnosťami prevencie a pod. sa zaujíma množstvo odborníkov z rôznych odborov, nakoľko na ich riešenie je potrebný multidisciplinárny prístup. Poznať možné hrozby, mať priestor na prípravu, to všetko môže mať preventívny účinok pred nepriaznivými následkami. Naším cieľom bolo analyzovať výskyt mimoriadnych udalostí na Slovensku, vyhodnotiť ich frekvenciu výskytu za minulý rok na základe štatistického spracovania, a tým priblížiť formy ohrozenia v podmienkach našej krajiny. Zmapovali sme najzávažnejšie MU, ktoré sa stali na Slovensku od roku 2004 po rok 2020. Na základe štúdia analýzy MU, sme zmapovali situáciu za minulý rok - 2020. Zistili sme, že počet „povodní“ oproti roku 2019 stúpol z počtu 147 na 389 (nárast o 242 MU). Prešovský kraj je územie Slovenska, kde sa mimoriadne udalosti dejú najčastejšie. Najčastejšie vyskytujúca sa je práve „povodeň“. Máme záujem pri ďalšom skúmaní analyzovať ohrozenie vyplývajúce z výkonu pracovnej profesie vybraných zamestnancov verejnej správy (hasiči, policajti), ktorí pri zásahu Integrovaného záchranného systému vstupujú do situácie v prvej línii. Na základe podrobného skúmania možných foriem a faktorov, ktoré ovplyvňujú MU, máme možnosť sa zoznámiť s možnou mierou rizika a ohrozenia, ktoré záchranári prežívajú v rámci výkonu svojej práce. Z tohto dôvodu preniknúť do tejto problematiky považujeme za potrebné.

Autori Vymětal, Š. a Říha, R. sa vo svojom výskume „Psychosociální aspekty mimořádných událostí typu CBRN“ poukazujú na dôležitosť pochopenia aspektov mimoriadnych udalostí spôsobených chemickým, biologickým, radiačným či nukleárnym ohrozením (CBRN), ktoré je celkom zásadné pre ich cielené a úspešné zvládanie. Zasiadnuté osoby, zasahujúci personál, ale aj ostatná verejnosť majú v tomto kontexte špecifické psychosociálne potreby, ktoré je potrebné naplniť, aby bola udalosť dobre zvládnutá a jej následné dopady boli znížené. Autori tvrdia, že predpokladom zvládania takto náročných mimoriadnych udalostí je kvalitná krízová pripravenosť, ktorá zahŕňa také povedomie o špecifických podporných a záťažových faktoroch, ktoré pôsobia ako na strane záchranárov, tak na strane zachraňovaných osôb.¹⁸

Za významný materiál považujeme „Návody – psychosociálna podpora pre pracovníkov uniformovaných zložiek“ („Návody PSP“), ktorý je prvou európskou smernicou pre poskytovanie účinnej psychosociálnej podpory zasahujúcich členov integrovaného záchranného systému v kontexte katastrof, terorizmu a ďalších mimoriadnych udalostí. Hlavným východiskom je dôraz kladený na odolnosť zasahujúcich pracovníkov a ich podporu. „Návody PSP“ vznikli preto, lebo bola vnímaná potreba vlády Holandska zostaviť zrozumiteľnú normu ohľadne podpory členov uniformovaných zložiek a zavedenie profesionálnej zdravotnej starostlivosti v oblasti duševného zdravia v tomto kontexte. Toto viedlo k vypracovaniu multidisciplinárnych návodov založených na jasnom dôkaznom

¹⁷ ŠIMÁK, L. 2016. Krízový manažment vo verejnej správe. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline Fakulta špeciálneho inžinierstva.

¹⁸ VYMĚTAL, Š. - ŘÍHA, R. 2015. Psychosociální aspekty mimořádných událostí typu CBRN. Praha: Univerzita Karlova v Praze.

materiáli, ktorý sa týkal psychosociálnej podpory pre uniformovaných pracovníkov. Tento program bol vypracovaný v spolupráci s políciou, hasičmi, záchranou službou Ministerstva pre obranu a záchrané akcie. Tieto „Návody PSP“ popisujú spôsob, akým uniformované organizácie poskytujú optimálnu psychosociálnu podporu pre svojich zamestnancov a akým spôsobom môžu organizácie s ľuďmi v uniformách ponúkať optimálnu psychosociálnu podporu pre svojich zamestnancov, a to so zameraním na kolegiálnu podporu.

Mimoriadne udalosti vytvárajú širokú škálu možného ohrozenia pre verejnosť a zároveň aj pre zasahujúcich profesionálov. Systematické skúmanie tejto problematiky má napomôcť k identifikovaniu možného ohrozenia, odhaliť možné prejavy po prežití intenzívnej záťaže a nájsť formy podpory, ktoré sú pre výkon zamestnancov zasahujúcich v prípadoch MU naozaj efektívne.

Literatúra

- BADIRU, A. B. - RACZ, L. 2014. Handbook of Emergency Response: A Human Factors and Systems Engineering Approach. Boca Raton: Taylor & Francis Group. ISBN 978-1-4665-1456-0.
- BAŠTECKÁ, B. 2005. Terénny krízová práca. Praha: Grada, 2005. 300 str. IBN 80-2470-708-X.
- BURGER, N. 2012. Vodítka psychosociálnej podpory pro pracovníky uniformovaných složek. Holandsko : IMPACT,PARTNER IN ARQ, 2012. ISBN 978-90-78273-13-4
- BUZALKA, J. 2008. Krízový manažment vo verejnej správe. 1.vyd. Bratislava :Akadémia PZ v BA, 2008. 298s. ISBN 978-80-8054-451-5.
- CARTER, W. N. 2008. Disaster Management A Disaster Manager's Handbook. Mandaluyong City, Phil.: Asian Development Bank. ISBN 978-971-561-006-3. Dostupné na internete: <https://www.think-asia.org/bitstream/handle/11540/5035/disaster-management-handbook.pdf?sequence=1>
- LISOŇ, M. - VAŠKO, A. 2020. Hrozby a riziká- objekty spravodajského záujmu. In: *Notitiae Iudiciales Academiae Collegii Aedilium in Bratislava*. s. 3-15. ISSN 2453-6954
- MINV. 2015. *Posúdenie rizík Slovenskej republiky súlade s článkom 6 rozhodnutia EP a R č. 1313/2013/EÚ*. [online]. 2015. [cit. 2021.05.10] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?Bezpecnostne_rizika>
- MINV. 2021. *Počet mimoriadnych udalostí v roku 2020 vzrástol okrem pandémie Slovensko potrápili aj povodne*. [online]. 29.01.2021. [cit. 2021.05.20]. Dostupné na internete: [https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=pocet-mimoriadnych-udalosti-v-roku-2020-vzrastol-okrem\)-pandemie-slovensko-potrapili-aj-povodne](https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=pocet-mimoriadnych-udalosti-v-roku-2020-vzrastol-okrem)-pandemie-slovensko-potrapili-aj-povodne)
- MINV. *Bezpečnostné riziká*. [online]. [cit. 2021-02-08] Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?Bezpecnostne_rizika>
- PASTUCHOVÁ NEUMANNOVÁ, A. 2017. Vybrané kapitoly psychosociálnej práce pre záchranárov. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 106 str. ISBN 978-80-8054-705-9
- Príručka: Disaster and Emergencies definitions. 2002. Panafrican Emergency Training Centre, Addis Ababa. [online]. [cit. 2021-02-08] Dostupný z: <https://apps.who.int/disasters/repo/7656.pdf>
- REBROŠ, M. 2015. Cezhraničná pomoc v krízových situáciách. Dizertačná práca. 1. vyd. Bratislava: APZ v Bratislave

- ROOZE, M. 2017. Psychosocial Support afret Crisis and Disasters. Lessons Learned from the European Countries, May 2017. [online]. [cit. 2021-02-08] Dostupný z: <http://www.efpa.eu/reports/reports-general-assembly-2017>
- SAARI, S. 2005. REPORT to the GENERAL ASSEMBLY 2005 on Task Force on Disaster and Crisis Psychology, European Federation of Psychologists Associations [online] [cit. 2021-13-01]. Dostupný z: <http://www.efpa.eu/reports/reports-general-assembly-2005>
- SUJA, M. 2008. Perspektívy rozvoja integrovaného záchranného systému do roku 2010. In: *Aktuálne otázky verejnej správy (verejnej služby) a možnosti jej ďalšieho zdokonaľovania*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, ktorý je priebežným výstupom z vedeckovýskumnej úlohy č. 104 Teoreticko-praktické problémy optimalizácie štruktúry a funkcií verejnej správy a č. 112 Transfer vedeckých poznatkov krízového manažmentu do praxe pracovísk verejnej správy, konanej dňa 13. - 15. mája 2008 v Trenčianskych Tepliciach. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave, s. 95 – 100. ISBN 978-80-8054-442-3.
- ŠIMÁK, L. 2016. Krízový manažment vo verejnej správe. Druhé prepracované vydanie. Žilina: EDIS - vydateľské centrum ŽU. ISBN 978-80-554-1165-1.
- ŠTĚTINA, J. a kol. 2000. *Medicína katastrof a hromadných nešťestí*. Praha: Grada Publishing, 2000. 429 str. ISBN 80-7169-688-9
- VYMĚTAL, Š. - ŘÍHA, R. 2015. *Psychosociální aspekty mimoriadnych udalostí typu CBRN*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. s.164. ISBN 978-80-7308-654-1.
- ZÁKON č. 227/2002 Z. z. *o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu*.
- ZÁKON č. 387/2002 Z. z. *o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu*.

Keywords: emergency event, crisis situation, flood

Summary

The issue of emergency events in the light of a real situation, which represents the extraordinary event of the pandemic (COVID-19), comes to the fore. Nowadays the global functioning of society is affected by a certain event, which has an impact on various states around the globe. This fact forces us to think about possible threats in the event of an emergency. The study deals with emergency events while taking into account the current state and their most common forms of occurrence with respect to conditions in the Slovak Republic. Based on the analysis of legal norms, the author of the study defined the conceptual apparatus in connection to the addressed issue, described the factors of the event, and presented a list of possible threats and risks. It evaluated the current state of occurrence of emergency events in the Slovak Republic. Based on a statistical analysis, it mapped the occurrence of events in 2020. Specific data are clearly processed in tables and charts. The paper lists the most common forms of emergency events in the Slovak Republic and specific emergency events that occurred in Slovakia from 2004 to 2020. The author justified and pointed out the importance of dealing with emergency events and crises, as revealing the factors, which may influence the occurrence of such situations, can contribute in eliminating the consequences, either in terms of removing material damage, or providing support.

*mjr. PhDr. Andrea Pastuchová Neumannová, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra spoločenských vied
e-mail: andrea.neumannova@minv.sk
andrea.neumannova@akademiapz.sk*

Recenzenti: doc. Ing. Michal Orinčák, PhD., mjr. PhDr. Vladimír Malíček, PhD.